

บทที่ 3

กฎหมายอนุญาโตตุลาการและข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ของไทยและต่างประเทศ

ภายหลังจากที่ได้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎี หลักการ และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวในบทที่ 2 แล้ว ในบทที่ 3 จะทำการศึกษาถึงกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางของระบบอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์และสร้างกลไกที่เหมาะสมกับการระงับข้อพิพาทในประเทศไทย โดยในบทนี้จะทำการศึกษากฎหมายอนุญาโตตุลาการของไทย กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอนุญาโตตุลาการ กฎหมายแม่แบบแห่งสหประชาชาติ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการของสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และสาธารณรัฐเกาหลี ตลอดจนกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

3.1 กฎหมายและข้อบังคับของประเทศไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477 มาตรา 210-220 ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ใช้กับการระงับข้อพิพาททางแพ่งทุกชนิดรวมถึงข้อพิพาททางธุรกิจ การค้า และการลงทุนต่าง ๆ ที่ดำเนินการในประเทศไทย โดยพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ใช้กับการอนุญาโตตุลาการนอกศาล ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477 ในกับการอนุญาโตตุลาการในศาล ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เท่านั้น นอกจากนี้จะทำการศึกษาข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการ 2 ฉบับ คือ ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2562 และ ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการ ว่าด้วยการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2558

3.1.1 ความเป็นมา

กฎหมายอนุญาโตตุลาการฉบับแรกของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอนุญาโตตุลาการของประเทศอื่น จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายใหม่ โดยนำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศ (Model Law on International Commercial Arbitration) ซึ่งถูกเขียนและเผยแพร่โดยคณะกรรมการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (United Nations Commission on International Trade Law-UNCITRAL) องค์การสหประชาชาติ ค.ศ.1958 จึงมาเป็นพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ทั้งนี้ บทบัญญัติส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะส่วนที่เป็นหลักสำคัญก็ยังคงเป็นไปตามหลักกฎหมายต้นแบบว่าด้วยอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศ (Model Law)¹

การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยนั้น ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีต่อสนธิสัญญาเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ 3 ฉบับ ได้แก่

1) โปริโตคอลว่าด้วยข้อตกลงการมอบให้อนุญาโตตุลาการจีเนวา พ.ศ. 2466 (Geneva Protocol on Arbitration Clauses of 1923) ซึ่งได้มีการออกกฎหมายอนุวัติการ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อตกลงการมอบให้อนุญาโตตุลาการจีเนวา พ.ศ. 2473

2) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ พ.ศ.2470 (Geneva Convention on Execution of Foreign Arbitration Awards of 1927) ซึ่งบังคับใช้ในประเทศ เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2474

3) อนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือและการบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ พ.ศ.2502 (New York Convention on Recognition and Enforcement of Foreign Arbitration Awards of 1958) ที่เรียกว่า “อนุสัญญากรุงนิวยอร์ก” (New York Convention) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2503 ซึ่งได้มีการตราพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2530²

¹ เสาวนีย์ อัสวโรจน์. (2545). “พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545: ทางแก้ไขของอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย”. *วารสารนิติศาสตร์*. (1 มีนาคม 2545). หน้า 1-23.

² สุรางคนาง แก้วจันทน์. (2539). *ความผูกพันและผลบังคับใช้ของอนุสัญญาว่าด้วยการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างรัฐและคนชาติรัฐอื่นต่อไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 165-167.

จึงเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ถูกบัญญัติขึ้นโดยต้นแบบจากกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการทางพาณิชย์ระหว่างประเทศมากกว่าร้อยละ 70 ทำให้กฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติที่ดีและทันสมัย ซึ่งมีการนำมาใช้ได้ทันเวลาต่อยุคสมัยของการค้าระหว่างประเทศที่กำลังรุ่งเรือง โดยรองรับกับสถานการณ์ในปัจจุบันของสังคมที่เจริญทางด้านการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้ได้มีการยกร่างโดยนำเอากฎหมายต้นแบบ (Model Law) มาเป็นต้นแบบในการร่าง³ ด้วย

ปัจจุบันมีการใช้การอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการระงับข้อพิพาททางการพาณิชย์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้ การอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะบางอย่างที่แตกต่างจากการอนุญาโตตุลาการแบบดั้งเดิมอยู่บ้าง การนำเอากฎหมายที่ใช้กับการอนุญาโตตุลาการแบบดั้งเดิมมาใช้กับการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงอาจไม่เหมาะสมบางประการ และอาจส่งผลกระทบต่อในเรื่องการขอให้เพิกถอนคำชี้ขาดและขอให้ยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดด้วย สำหรับประเทศไทยไม่มีกฎหมายอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการเฉพาะ จึงต้องพิจารณาพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เป็นหลัก รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการอีกด้วย

3.1.2 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545

ในเรื่องวิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ มีหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1) การนำเสนอข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 27 บัญญัติว่า “ในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ให้ถือว่ามี การมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาตามมาตรา 193/14 (4) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการจะเริ่มต้นในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งได้รับหนังสือจากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งขอให้ระงับข้อพิพาทนั้นโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ

(2) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งบอกกล่าวเป็นหนังสือแก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งให้ตั้งอนุญาโตตุลาการหรือให้ความเห็นชอบในการตั้งอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทนั้น

(3) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหนังสือแจ้งข้อพิพาทที่ประสงค์จะระงับต่อคณะอนุญาโตตุลาการ ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดคณะอนุญาโตตุลาการไว้

³ รัชชัช สุวรรณพานิช. (2557). คำอธิบายพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 40-41.

(4) เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสนอข้อพิพาทต่อหน่วยงานซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการตามที่ตกลงกันได้ไว้”

กฎหมายต้นแบบ⁴ ให้ถือว่ากระบวนการอนุญาโตตุลาการเริ่มขึ้นเมื่อผู้คัดค้าน (respondent) ได้รับแจ้งจากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งว่าจะมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา ทั้งนี้ เว้นแต่คู่พิพาทจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น ส่วนมาตรานี้เป็นบทบัญญัติในทำนองเดียวกัน แต่ได้บัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนับอายุความใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 193/14 (4) บัญญัติว่า “อายุความย่อมสะดุดหยุดลงในกรณีดังต่อไปนี้

.....

(4) เจ้าหนี้ได้มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา

.....”

จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าว ให้ถือว่ากระบวนการอนุญาโตตุลาการเริ่มขึ้นเมื่อผู้คัดค้านได้รับแจ้งจากคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งเป็นหนังสือว่าจะมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา

2) การส่งเอกสาร

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2545 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คู่สัญญามิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การส่งเอกสารตามพระราชบัญญัตินี้ถ้าได้ส่งให้แก่บุคคลซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้น หรือได้ส่งไปยังสำนักทำางาน ภูมิลำเนา หรือที่อยู่ทางไปรษณีย์ของบุคคลซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้น หรือในกรณีที่มิปรากฏที่อยู่ข้างต้นแล้วได้สืบหาตามสมควรแล้ว ถ้าได้ส่งไปยังสำนักทำางาน หรือภูมิลำเนา หรือที่อยู่ทางไปรษณีย์แห่งสุดท้ายที่ทราบ โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ถ้าเป็นการส่งภายในประเทศ หรือโดยวิธีอื่นใดที่แสดงถึงความพยายามในการจัดส่ง ให้ถือว่าบุคคลซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้นได้รับเอกสารดังกล่าวแล้ว

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ใช้บังคับกับการส่งเอกสารในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล”

คำว่า “ส่งให้แก่บุคคลซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้น” หมายถึง การไปส่งให้ถึงมือผู้รับโดยผู้ส่งอาจไปส่งด้วยตนเอง หรืออาจใช้พนักงานส่งหนังสือ (messenger) ไปส่งก็ได้ วิธีนี้เรียกว่า personal delivery ปัญหาว่าส่งทาง email ได้หรือไม่ ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยในเบื้องต้น คือ จะถือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นเอกสารตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นที่ไม่จำต้องพิจารณาต่อไปว่าจะให้ส่งทาง email ได้หรือไม่ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการมิได้มีบทบัญญัติในเรื่องนี้จึงต้องไปดูพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์พ.ศ. 2544

⁴ Model Law, article 21. โปรดดูภาคผนวก ก.

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาตรา 7 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” ซึ่งก็ไม่น่าจะสรุปว่า กฎหมายให้ถือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นเสมือนเอกสาร กฎหมายเพียงยอมรับข้อความในสภาพที่เป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เพียงเท่านั้น บทบัญญัติของพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่น่าจะนำมาปรับกับกรณีนี้ได้น่าจะเป็นมาตรา 8 ซึ่งบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 9 (ว่าด้วยลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์) ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่า ข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว” ดังนั้น ข้อความที่ผู้กรณีส่งทาง email น่าจะถือว่าเป็นเอกสารตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการได้ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการมาตรา 11 เองก็ยอมรับสัญญาอนุญาโตตุลาการในสภาพที่เป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

อย่างไรก็ตาม มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เป็นเรื่องของวิธีการส่ง ดังนั้น จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย กล่าวคือ การส่งทางอีเมลนั้นจะถือได้ว่าเป็นการ “ส่งให้แก่บุคคลซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้นหรือได้ส่งไปยังสำนักทำราชการ ภูมิลำเนา หรือที่อยู่ทางไปรษณีย์ของบุคคลซึ่งระบุไว้ในเอกสารนั้น” หรือไม่ ทั้งนี้ หากผู้กรณีตกลงกันให้ใช้ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันใดก็จะต้องไปดูข้อบังคับของสถาบันนั้นว่าอนุญาตให้มีการส่งคำคู่ความและพยานหลักฐานทางอีเมลได้หรือไม่อย่างไรด้วย

3) การพิจารณาและสืบพยาน

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 27 บัญญัติว่า “ในการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ ให้คู่พิพาทได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และให้มีโอกาสนำสืบพยานหลักฐานและเสนอข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนได้ตามพฤติการณ์แห่งข้อพิพาดนั้น”

ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันหรือกฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นให้คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควร อำนาจของคณะอนุญาโตตุลาการนี้ให้รวมถึงอำนาจวินิจฉัยในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงด้วย⁶

เพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้ คณะอนุญาโตตุลาการอาจนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยพยานหลักฐานมาใช้โดยอนุโลม”

⁵ Model Law, article 18. โปรดดูภาคผนวก ก.

⁶ Model Law, article 19. โปรดดูภาคผนวก ก.

มาตรา 25 วรรคหนึ่งและวรรคสองลอกเอามาจากกฎหมายต้นแบบ ส่วนวรรคสามนั้นเรา มาเพิ่มเติมเอง มาตรานี้วางหลักเกี่ยวกับการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการเป็นการทั่วไปและ กำหนดแนวทางให้อนุญาโตตุลาการดำเนินการพิจารณาในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันให้ใช้วิธี พิจารณาใดโดยเฉพาะ ดังนั้นในการพิจารณาข้อพิพาท อนุญาโตตุลาการต้องให้คู่พิพาทได้รับการ ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (equality) และให้มีโอกาส (opportunity) นำสืบพยานหลักฐานและเสนอ ข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนได้ตามพฤติการณ์แห่งข้อพิพาทนั้น หากอนุญาโตตุลาการไม่ยึดถือหลัก ดังกล่าวจนเป็นเหตุให้คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่สามารถต่อสู้คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการได้ก็ดี หรือ เป็นที่ปรากฏแก่ศาลว่าความลำเอียงของอนุญาโตตุลาการนั้นร้ายแรงถึงขนาดทำให้คู่พิพาทฝ่ายที่ ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเที่ยงธรรม หรือที่ถูกลิดรอนโอกาสนั้นแพ็คดีก็ดี คำชี้ขาดนั้นก็อาจถูกศาล เพิกถอน หรือไม่ยอมรับบังคับให้เพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ ได้⁷

กระบวนการอนุญาโตตุลาการเป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นมากกว่ากระบวนการทาง ศาลอนุญาโตตุลาการต้องดำเนินการพิจารณาตามที่คู่พิพาทตกลงกันในกรณีที่คู่พิพาทได้ตกลง กันให้ใช้ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันใดบังคับแก่กระบวนการพิจารณาการพิจารณาของ อนุญาโตตุลาการก็ต้องยึดถือข้อบังคับนั้นเป็นหลักแต่ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการมักจะไม่มีบัญญัติ เกี่ยวกับวิธีพิจารณาของอนุญาโตตุลาการไว้ในรายละเอียดดังนั้นหากคู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็น อย่างอื่นอนุญาโตตุลาการก็ต้องเป็นผู้กำหนดแนวทางในการพิจารณาข้อพิพาทเองซึ่ง อนุญาโตตุลาการต้องให้คู่พิพาทได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและให้มีโอกาสนำสืบ พยานหลักฐานและเสนอข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนได้ตามพฤติการณ์แห่งข้อพิพาทดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรานี้

ในเรื่องการสืบพยาน มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้คณะอนุญาโตตุลาการเป็นผู้กำหนดว่าจะ สืบพยานหรือฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือหรือดำเนินการพิจารณาโดยรับฟัง เพียงเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นใดก็ได้

คณะอนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินการสืบพยานตามวรรคหนึ่งในระหว่างดำเนิน กระบวนการพิจารณาในช่วงใดๆ ตามที่เห็นสมควรถ้าได้รับคำร้องขอจากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เว้น แต่ในกรณีที่คู่พิพาทได้ตกลงไม่ให้มีการสืบพยานด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ

⁷ ไรซ์ตัน บุนนาค. (2554). *อนุญาโตตุลาการ ทฤษฎีและปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.

ให้คณะอนุญาโตตุลาการแจ้งกำหนดนัดสืบพยานและนัดพิจารณาเพื่อตรวจสอบวัตถุ สถานที่ หรือเอกสารอย่างอื่นให้คู่พิพาททราบล่วงหน้าเป็นเวลาพอสมควร

ข้อเรียกร้อง คำคัดค้าน คำร้อง เอกสาร หรือข้อมูลทั้งหมดที่คู่พิพาทฝ่ายใดเสนอต่อคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องส่งให้แก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ให้รวมถึงรายงานของผู้เชี่ยวชาญ หรือเอกสารหลักฐานใดๆ ซึ่งคณะอนุญาโตตุลาการจะต้องใช้ประกอบการชี้ขาดด้วย”⁸

มาตรา 30 วรรคหนึ่ง หมายความว่า ในกรณีที่คู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น อนุญาโตตุลาการมีอำนาจที่จะทำการพิจารณาข้อพิพาท โดยอาศัยพยานเอกสารหรือวัตถุพยานที่ คู่พิพาทได้ยื่นต่อตน โดยไม่ต้องให้มีการสืบพยานบุคคล หรือฟังคำแถลงการณ์ใดๆ ของคู่พิพาท ไม่ว่าจะกระทำโดยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ข้อพิพาทบางรายอาจมีพยานเอกสารชัดเจนพอที่จะทำการพิจารณาชี้ขาดได้โดยไม่ต้องฟังความเพิ่มเติม

แต่ถ้าอนุญาโตตุลาการได้ดำเนินการไปตามวรรคหนึ่งแล้ว ในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาในช่วงใดๆ คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเกิดเปลี่ยนใจร้องขอให้มีการสืบพยาน อนุญาโตตุลาการก็จะต้องอนุญาตให้ดำเนินการตามนั้น เว้นแต่คู่พิพาทได้ตกลงกันไม่ให้มีการสืบพยานด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ เช่น ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการที่ใช้ในการพิจารณานั้นไม่ อนุญาตให้มีการสืบพยาน⁹

ในกรณีที่มีการสืบพยาน (hearing) อนุญาโตตุลาการต้องแจ้งกำหนดนัดสืบพยานและนัดพิจารณาเพื่อตรวจสอบวัตถุ สถานที่ หรือเอกสารอย่างอื่นให้คู่พิพาททราบล่วงหน้าเป็นเวลาพอสมควรตามมาตรา 30 วรรคสาม

ส่วนวรรคสี่ เป็นเรื่องของการส่งสำเนาข้อเรียกร้อง คำคัดค้าน ฯลฯ ที่คู่พิพาทฝ่ายใดเสนอต่อคณะอนุญาโตตุลาการให้แก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งด้วย ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการที่มี เอกสารและข้อมูลเป็นจำนวนมาก เช่น ในข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้าง อนุญาโตตุลาการจะสั่งให้ คู่พิพาทร่วมกันทำแฟ้มเอกสารข้อมูลที่แต่ละฝ่ายจะนำสืบในคดีรวมกันเป็นแฟ้มเดียวซึ่งจะมีทั้ง เอกสารและข้อมูลของฝ่ายผู้เรียกร้องและผู้คัดค้านและทำสำเนาแจกให้กับคู่พิพาททุกฝ่าย รวมทั้ง คณะอนุญาโตตุลาการ ดังนั้น ในชั้นสืบพยาน ทุกคนจะมีเอกสารและข้อมูลเหมือนกันหมด คู่พิพาท

⁸ Model Law, article 24. โปรดดูภาคผนวก ก.

⁹ ตัวอย่างเช่น ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสมาคมผู้ค้าเมล็ดพืชและอาหารสัตว์ (Grain And Feed Trade Association) หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า GAFTA แห่งประเทศอังกฤษจะไม่มีการสืบพยาน เว้นแต่อนุญาโตตุลาการจะเห็นว่ามีความจำเป็นจริงๆ ยิ่งกว่านั้น แม้ อนุญาโตตุลาการจะให้มีการสืบพยาน ข้อบังคับดังกล่าว (ข้อ 4.8) ยังไม่อนุญาตให้คู่พิพาทใช้ทนายความมาซักถามพยาน เว้นแต่ คู่พิพาททุกฝ่ายจะตกลงกันให้ทำเช่นนั้นได้

ฝ่ายใดจะยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานนอกเหนือไปจากแพ็คเกจตกลงกัน (agreed bundle) นั้นไม่ได้ เว้นแต่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งจะยินยอมหรืออนุญาต โศตูลการจะอนุญาต

4) การทำคำชี้ขาด

เมื่อเสร็จสิ้นการพิจารณาแล้ว คณะอนุญาโตตุลาการต้องทำคำชี้ขาด ในส่วนนี้ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาตรา 37 วรรคแรก กำหนดรูปแบบของคำชี้ขาดไว้ว่า ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคณะอนุญาโตตุลาการ และในวรรคสามกำหนดไว้ให้คำชี้ขาดต้อง ระบุวันและสถานที่ดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการฯ มาตรา 26 วรรคหนึ่ง และให้ ถือว่าคำชี้ขาดดังกล่าวได้ทำขึ้น ณ สถานที่เช่นว่านั้น คำชี้ขาดจะต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือ ชื่อคณะอนุญาโตตุลาการ และต้องระบุวันกับสถานที่ดำเนินการอนุญาโตตุลาการด้วย คำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ จำต้องพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติว่าด้วย ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย หากคำชี้ขาดเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ สามารถเข้าถึงได้และนำกลับมาใช้ได้โดยไม่มี การเปลี่ยนแปลง ก็ถือว่าคำชี้ขาดนั้นได้ทำเป็น หนังสือตามมาตรา 8 และต้องมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายยอมรับ จึงจะเป็นคำชี้ขาดที่มี รูปแบบชอบด้วยกฎหมาย สำหรับคำชี้ขาดในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำขึ้นในประเทศไทย ซึ่งมี กฎหมายยอมรับให้ทำได้ แต่กรณีที่ต้องนำคำชี้ขาดไปขอบังคับในประเทศอื่น หากประเทศนั้น ยอมรับคำชี้ขาดในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เช่นกันก็สามารถทำได้¹⁰ ทั้งนี้ ภายใต้หลักเกณฑ์ของ อนุสัญญานิวยอร์ก ปี 1958

กล่าวโดยสรุป การอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะบางประการที่แตกต่าง จากการอนุญาโตตุลาการแบบดั้งเดิม และความแตกต่างที่เป็นสาระสำคัญจำเป็นที่คู่พิพาทจะต้อง ศึกษาและทำความเข้าใจ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อหลายประการอันจะส่งผลถึงการขอเพิกถอน การขอบังคับ และยอมรับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการภายหลังด้วย และเพื่อเป็นการส่งเสริม การอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงควรมีมาตรการทางกฎหมายที่จะช่วยให้คู่พิพาทเกิด ความสะดวกในการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

3.1.3 ข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2562 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2)

สถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม ได้ก่อตั้งมานานับตั้งแต่ปี 2533 เพื่อส่งเสริม และพัฒนาการอนุญาโตตุลาการเป็นวิธีระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ ให้เป็นที่แพร่หลายและ ยอมรับในระดับสากลควบคู่ไปกับระบบศาลยุติธรรม ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

¹⁰ Herbockzova, Jana. (2001). *Certain aspects of online arbitration*, Journal of American Arbitration, Vol. 1, No. 1.

พุทธศักราช 2540 ให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานธุรการที่แยกเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ได้จัดตั้งสำนักงานศาลยุติธรรมขึ้น โดยมีสถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นหน่วยงานในสังกัด เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของระบบอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ในปัจจุบันจึงได้มีการปรับปรุงข้อบังคับสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการล่าสุด (ฉบับที่ 2) ประกาศเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2562

ข้อบังคับฉบับนี้ได้จัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทนอกศาลให้กับคู่พิพาทตามสัญญาอนุญาโตตุลาการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การส่งเอกสารหรือข้อมูลในกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ

ข้อบังคับฉบับนี้ได้เปิดให้คู่พิพาทและคณะอนุญาโตตุลาการดำเนินกระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น โดยยินยอมให้มีการส่งเอกสารและข้อมูลไปยังผู้รับตามอีเมลหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่คู่พิพาทหรือผู้รับเอกสาร แต่ทั้งนี้คู่พิพาทหรือผู้รับจะต้องเคยแจ้งอีเมลดังกล่าวไว้กับสถาบันเท่านั้น ทั้งนี้เป็นไปตามข้อบังคับ ข้อ 4¹¹ วรรคสอง (4) ซึ่งมีใจความว่า “การส่งหรือแจ้งความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าผลสมบูรณ์ เมื่อได้ส่ง ... (4) ไปยังที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ที่คู่พิพาทหรือผู้รับเอกสารได้แจ้งไว้ต่อสถาบัน”

2) กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับฯ ปรากฏใน หมวด 4 กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ ประกอบด้วยข้อ 28 ถึง 42 ซึ่งยึดถือกระบวนการพิจารณาตามปกติที่คู่พิพาทจะต้องเดินทางไปยังที่ทำการคณะอนุญาโตตุลาการ ต้องนำพยานไปทำการไต่สวนและเบิกความ ณ ที่ทำการคณะอนุญาโตตุลาการ โดยไม่สามารถใช้เทคโนโลยีการประชุมทางไกลเข้ามาอำนวยความสะดวกกับคู่ความที่อยู่ห่างไกลได้ และในขั้นตอนการทำคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับฯ ข้อ 43 ถึง 54 ก็จำกัดการปฏิบัติหน้าที่ของคณะ

¹¹ ข้อ 4 การส่งคำเสนอข้อพิพาท คำคัดค้าน คำร้อง หนังสือแจ้งความ เอกสารหรือข้อมูลอื่นใด อาจส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน บริการจัดส่งเอกสาร โทรสารหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใดที่ปรากฏหลักฐานการส่งหรือแจ้ง

การส่งหรือแจ้งความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าผลสมบูรณ์ เมื่อได้ส่ง

- (1) ให้แก่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้แทนหรือทนายความ หรือบุคคลซึ่งคู่พิพาทแต่งตั้งหรือกำหนดให้มีอำนาจรับเอกสารแทนตน หรือ
- (2) ไปยังภูมิลำเนา สถานที่ประกอบธุรกิจ หรือสถานที่ที่คู่สัญญากำหนดในสัญญาที่พิพาทว่าเป็นที่รับส่งเอกสาร หรือสถานที่ที่สถาบันหรือคณะอนุญาโตตุลาการอนุญาต หรือ
- (3) ไปยังถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจที่ทราบครั้งสุดท้ายของบุคคลนั้น หากไม่สามารถสืบหาภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบธุรกิจที่แท้จริงได้ หรือ
- (4) ไปยังที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ที่คู่พิพาทหรือผู้รับเอกสารได้แจ้งไว้ต่อสถาบัน

อนุญาตตุลาการให้ต้องปฏิบัติหน้าที่ ณ ที่ทำการร่วมกันและต้องลงลายมือชื่อในเอกสารคำชี้ขาด โดยไม่สามารถใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้

3.1.4 ข้อบังคับสถาบันอนุญาตตุลาการ ว่าด้วยการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2558

ข้อบังคับสถาบันอนุญาตตุลาการว่าด้วยการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2558 เป็นข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งมาตรา 18 (5) แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาตตุลาการ พ.ศ. 2550 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นเครื่องมือในการระงับข้อพิพาทซึ่งเกี่ยวข้องกับธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นมากในแต่ละปี ซึ่งข้อบังคับดังกล่าวมีรายละเอียดเกี่ยวกับอนุญาตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1) ขอบเขตข้อบังคับ

ข้อบังคับนี้ให้ใช้แก่การระงับข้อพิพาทอันเกิดจากการซื้อขายสินค้าหรือบริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งคู่สัญญาตกลงกันให้สถาบันเป็นผู้จัดการระงับข้อพิพาทนั้น ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อบังคับฯ ข้อ 6 โดยไม่รวมถึงข้อพิพาทอื่นที่ไม่ใช่การซื้อขายสินค้าหรือบริการด้วย เช่น การลงทุนและการให้กู้ยืมเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

นอกจากนี้ข้อบังคับ ข้อ 7 ได้ระบุประเภทข้อพิพาทที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับนี้ไว้ ดังต่อไปนี้

(1) ไม่ได้รับสินค้าหรือบริการ หลังจากที่ได้มีการชำระค่าสินค้าหรือบริการเต็มจำนวนแล้ว

(2) ไม่ได้รับชำระค่าสินค้าหรือบริการทั้งหมดหรือบางส่วน

(3) สินค้าหรือบริการที่ได้รับไม่เป็นไปตามสัญญา

(4) การส่งสินค้าหรือบริการไม่ตรงตามกำหนด

(5) การเรียกหรือเก็บเงินไม่ตรงกับจำนวนที่ต้องชำระ

(6) กรณีอื่นที่สถาบันอนุญาตให้ใช้การระงับข้อพิพาทตามข้อบังคับนี้

2) วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการระงับข้อพิพาท

ข้อบังคับนี้ได้วางแนวทางในการดำเนินการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่

(1) การยื่น การรับ หรือการส่งเอกสาร และการติดต่อระหว่างกันตามข้อบังคับนี้ ให้ดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สถาบันกำหนด ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับ ข้อ 8

(2) ภายใต้บังคับข้อ 23(3) สถาบันจะจัดให้คู่กรณีได้มีโอกาสเจรจากันผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตามวิธีการที่สถาบันกำหนด ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับ ข้อ 22

3.2 สหรัฐอเมริกา

3.2.1 ความเป็นมา

สหรัฐอเมริกามีการใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการอย่างแพร่หลายเนื่องจากบริษัท ห้างร้าน หรือร้านค้าปลีกต่าง ๆ ล้วนใช้การอนุญาโตตุลาการแทนการฟ้องคดีต่อศาล ด้วยการกำหนดให้มีข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการในสัญญาที่ทำกับผู้บริโภค จากการศึกษาพบว่าหลักกฎหมายต่าง ๆ ที่สหรัฐอเมริกานำมาใช้กับปัญหาการกำหนดเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการนั้น ประกอบด้วยหลักกฎหมายที่บัญญัติในประมวลกฎหมาย (Codified law) ได้แก่ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐ ค.ศ. 1925 (The Federal Arbitration Act 1925 หรือ FAA) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับการอนุญาโตตุลาการในสหรัฐอเมริกา ส่วนพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการระดับมลรัฐต่าง ๆ เช่น การอนุญาโตตุลาการที่เกิดขึ้นในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ต้องใช้พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (The California Arbitration Act) มาใช้บังคับ รวมถึงหลักกฎหมายที่ศาลวางแนวคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐานขึ้นเอง (Judge-made-law) อันเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปของระบบกฎหมาย Common Law ดังนั้นในที่นี้จึงจะขอกล่าวถึงหลักกฎหมายต่าง ๆ ที่ศาลในสหรัฐอเมริกานำมาใช้กับการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการและหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายลักษณะ Common law เนื่องจากหลักเกณฑ์ทั้ง 2 ประการนี้มีความสอดคล้องกัน

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐ ค.ศ. 1925 (The Federal Arbitration Act 1925 หรือ FAA) เป็นกฎหมายว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการฉบับแรกของสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อต้นศตวรรษที่ 20 การประกอบธุรกิจมีความคล่องตัวมากขึ้นในขณะเดียวกันก็มีคดีเพิ่มขึ้นสู่ศาลมากขึ้น กลุ่มผู้ประกอบการจึงหาวิธีการที่จะทำให้ข้อตกลงเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับในสัญญาต่าง ๆ ได้ ซึ่งต่อมาก็ได้มีการร่างกฎหมายของสหรัฐอเมริกาขึ้นมาฉบับหนึ่ง ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสมาคมนิติบัณฑิตอเมริกา (The American Bar Association หรือ ABA) ในปี 1925 โดยปราศจากการคัดค้าน และรัฐสภาก็ได้รับเอาร่างกฎหมายดังกล่าวมาใช้เป็นกฎหมาย โดยมีการแก้ไขเพียงเล็กน้อย¹²

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 ได้รับการยกฐานะเป็นกฎหมายครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1925 และได้รับการประกาศใช้เป็นกฎหมายฉบับที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม ค.ศ. 1947 นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1925 ถึง ค.ศ.1965 ยังไม่มี

¹² Jon O. Shimabukuro. (2002) *“The Federal Arbitration Act: Background and Recent Developments” Congressional Research Service Reports*, Congressional Research Service, Washington, p 3-5.

การนำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้จนกระทั่งศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกานำมาใช้ในการตัดสินคดีเมื่อ ค.ศ. 1965 โดยศาลสูงได้นำพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 มาใช้กับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาทุกประเภทที่เป็นสัญญาทางพาณิชย์

นอกจากนี้ศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกายังได้กล่าวว่า พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 ไม่เพียงแต่ประกาศถึงการมีนโยบายสนับสนุนการอนุญาโตตุลาการของรัฐเท่านั้น แต่ยังถอนอำนาจของมลรัฐในการพิจารณาตัดสินข้อพิพาทที่คู่สัญญาตกลงกันให้ระงับโดยการอนุญาโตตุลาการอีกด้วย ประเด็นที่ศาลสูงวางแนวคำพิพากษาเกี่ยวกับการนำพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 มาใช้บังคับกับข้อตกลงอนุญาโตตุลาการ ต้องเข้าหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ ประการแรก ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการต้องตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษร และประการที่สอง ต้องมีหลักฐานว่าสัญญาหลักเกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางพาณิชย์ระหว่างมลรัฐด้วย

บทบัญญัติ มาตรา 2 ของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 บัญญัติไว้ว่า

“ข้อกำหนดที่เป็นลายลักษณ์อักษรใน...สัญญาทางพาณิชย์ที่ให้ระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการหลังจากที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้น...มีความสมบูรณ์ตามกฎหมาย เพิกถอนไม่ได้ และสามารถบังคับใช้ได้โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายหรือหลักความยุติธรรมสำหรับการเพิกถอนสัญญา”¹³

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 2 จะเห็นได้ว่ามีความสำคัญมากและไม่มีศาลใดจะผ่อนคลายการบังคับตามข้อตกลงอนุญาโตตุลาการได้ เว้นแต่มีเหตุในการปฏิเสธตามหลักสัญญาทั่วไป นอกจากนี้ได้มีคดีที่ศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกาที่ได้ตัดสินไว้เป็นคดีต้นแบบเกี่ยวกับสัญญาอนุญาโตตุลาการ คือ คดี Allied-Bruce Terminix Companies, Inc. v. Dobson ได้ตัดสินว่าพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 ต้องนำมาใช้บังคับกับสัญญาอนุญาโตตุลาการก่อนกฎหมายมลรัฐ (ที่บัญญัติให้ข้อตกลงให้ระงับข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตใช้บังคับไม่ได้) เนื่องจากเป็นสัญญาของคู่กรณีที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางพาณิชย์ระหว่างมลรัฐ เป็นต้น

¹³ Section 2 ของ The Federal Arbitration Act 1925 (FAA) บัญญัติไว้ว่า

“Section 2. Validity, irrevocability, and enforcement of agreements to arbitrate A written provision in any maritime transaction or a contract evidencing a transaction involving commerce to settle by arbitration a controversy thereafter arising out of such contract or transaction, or the refusal to perform the whole or any part thereof, or an agreement in writing to submit to arbitration an existing controversy arising out of such a contract, transaction, or refusal, shall be valid, irrevocable, and enforceable, save upon such grounds as exist at law or in equity for the revocation of any contract.”

อย่างไรก็ตามมลรัฐต่าง ๆ ยังมีอำนาจเหลืออยู่บ้างในการควบคุมข้อตกลงอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้สังเกตจากมาตรา 2 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 ได้บัญญัติไว้ตอนท้ายว่า “ข้อกำหนดที่เป็นลายลักษณ์อักษรใน.....ให้ระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ...อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายหรือหลักความยุติธรรมสำหรับการเพิกถอนสัญญา” จากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถตีความได้ว่าพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 ของสหรัฐให้มลรัฐมีอำนาจตามประเพณีที่จะบัญญัติเหตุต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้สัญญาใด ๆ รวมถึงข้อตกลงอนุญาโตตุลาการตกเป็นโมฆะได้เช่นกัน

สหรัฐอเมริกาคือประเทศที่ประกอบไปด้วยหลายมลรัฐ ซึ่งกฎหมายอนุญาโตตุลาการของแต่ละมลรัฐก็อาจมีความแตกต่างกันไป กฎหมายอนุญาโตตุลาการของบางมลรัฐอาจมีนโยบายขัดต่อนโยบายของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 ที่สนับสนุนการอนุญาโตตุลาการ รวมถึงบางมลรัฐไม่มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ แต่มีแนวทางวินิจฉัยของศาลไปในทางที่ทำลายข้อสันนิษฐานที่สนับสนุนการอนุญาโตตุลาการ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ที่ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐได้ตัดสินคดี Wheeler V. ST. Joseph. Hosp. ได้วางหลักไว้ว่าความตกลงอนุญาโตตุลาการที่ให้ระงับข้อพิพาทที่เกิดจากการให้บริการทางแพทย์ไม่สามารถบังคับได้เนื่องจากคนไข้มิได้อ่านสัญญาและมิได้รับฉบับสัญญา และในคดี David V. Manufacturers Hanover Trust Co. ซึ่งศาลชั้นต้นได้ตัดสินว่าความตกลงอนุญาโตตุลาการใช้บังคับไม่ได้เนื่องจากตัวพิมพ์มีขนาดเล็กเกินไป เป็นต้น

จากแนวทางคำพิพากษาของศาลสูงสหรัฐอเมริกาคตลอด 20 ปีที่ผ่านมา ศาลได้กำหนดประเภทของข้อพิพาทที่อาจระงับโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการให้อยู่ภายในขอบเขตของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 ซึ่งมีหลักการว่าให้ข้อตกลงอนุญาโตตุลาการมีผลบังคับเช่นเดียวกับสัญญาอื่น ๆ ดังนั้น ความตกลงให้ใช้การอนุญาโตตุลาการจึงมีผลสมบูรณ์ ไม่ถูกเพิกถอน และพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1925 นั้นสามารถใช้ได้กับการระงับข้อพิพาททางแพ่งเกือบทุกกรณี ยกเว้นข้อพิพาททางแพ่งบางประเภทที่ไม่อาจตกลงทำสัญญาอนุญาโตตุลาการได้เนื่องจากอยู่ภายใต้อำนาจรัฐที่จะเป็นผู้พิจารณาตัดสิน แต่หากเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันการผูกขาดหรือกฎหมายหลักทรัพย์ สหรัฐอเมริกายอมให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการได้

อย่างไรก็ตาม หากเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนก็ไม่สามารถใช้การอนุญาโตตุลาการได้ แต่ถ้าหากเป็นข้อพิพาทระหว่างประเทศเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce contract) ที่แม้จะมีประเด็นเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน คู่พิพาทก็สามารถใช้การระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ

ได้ เนื่องจากสภาพกฎหมายการค้าระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบันมีลักษณะที่ไม่แน่นอน ดังนั้น ข้อพิพาทเหล่านี้จึงเหมาะสมที่จะระงับข้อพิพาทด้วยการอนุญาโตตุลาการ

จากการศึกษากฎหมายอนุญาโตตุลาการของสหรัฐอเมริกา พบว่าข้อพิพาทที่จะระงับโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ คือ ข้อพิพาททางแพ่งทุกประเภทที่ไม่เกี่ยวกับหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมถึงข้อพิพาทที่เกี่ยวกับกฎหมายป้องกันการผูกขาดหรือกฎหมายหลักทรัพย์และข้อพิพาทเกี่ยวกับผู้บริโภคก็สามารถใช้การอนุญาโตตุลาการได้เช่นกัน เห็นได้จากหลักการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา ค.ศ.1925 และแนวคำพิพากษาของศาลสูงที่เป็นบรรทัดฐานทำให้เห็นว่ามี การสนับสนุนให้มีการใช้การอนุญาโตตุลาการแทนการฟ้องคดีต่อศาล

3.2.2 กฎหมายและข้อบังคับ

ในการระงับข้อพิพาททางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ อิเล็กทรอนิกส์ในสหรัฐอเมริกาจะเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยกระบวนการระงับข้อพิพาทคดีการค้า (Commercial Arbitration Rules and Mediation Procedures) ซึ่งฉบับปัจจุบันถูกแก้ไขล่าสุดเมื่อปี ค.ศ.2013¹⁴ โดยในระเบียบนี้ประกอบด้วยระเบียบว่าด้วยสัญญา การเสนอข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการ การตั้งคณะอนุญาโตตุลาการ การส่งเอกสารและพยานหลักฐานด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนถึงการจัดส่งคำชี้ขาดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การยื่นคำเสนอข้อพิพาทและคำคัดค้านออนไลน์

การเริ่มกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในสหรัฐอเมริกานั้น คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องขอไปยังสมาคมอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกาได้ตามสัญญาอนุญาโตตุลาการที่ได้ทำไว้กับคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง โดยในการยื่นคำร้องอาจจะยื่นที่สำนักงานสาขาของสมาคมฯ หรือทำการยื่นออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ www.adr.org ก็ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยกระบวนการระงับข้อพิพาทคดีการค้า ข้อ R-4 ซึ่งมีใจความสาระสำคัญว่า

“R-4 ลักษณะของคำร้อง

(a) ภายใต้อัตโนมัติเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการตามสัญญากระบวนการอนุญาโตตุลาการจะเริ่มต้นขึ้นโดยคู่พิพาทฝ่ายหนึ่ง (“ผู้เรียกร้อง”) ยื่นคำร้องต่อสมาคมอนุญาโตตุลาการสหรัฐอเมริกา (AAA: American Arbitration Association) เพื่อขอให้ดำเนิน

¹⁴ American Arbitration Association. (2019). *Commercial Arbitration Rules and Mediation Procedures*. (Online). Available: https://www.adr.org/sites/default/files/CommercialRules_Web_FINAL_1.pdf. [2019, June 1].

กระบวนการอนุญาโตตุลาการ ค่าธรรมเนียมในการระงับข้อพิพาท และสำเนาข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการระหว่างคู่พิพาท...

(ก) คู่พิพาทที่เป็นผู้เรียกร้องจะต้องส่งไฟล์หรือเสนอข้อเรียกร้องไปยังสมาคมอนุญาโตตุลาการสหรัฐอเมริกา โดยวิธีดังต่อไปนี้

(1) ส่งผ่านเว็บไซต์ของสมาคมอนุญาโตตุลาการสหรัฐอเมริกา www.adr.org หรือ

(2) ส่งผ่านสำนักงานใดสำนักงานหนึ่งของสมาคมอนุญาโตตุลาการสหรัฐอเมริกา ที่ประสงค์จะใช้เป็นสถานที่ซึ่งจะใช้ดำเนินกระบวนการพิจารณา”

2) การส่งเอกสารออนไลน์

กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสหรัฐอเมริกาเปิดโอกาสให้คู่พิพาทและอนุญาโตตุลาการส่งเอกสารและแจ้งเตือนทางไปรษณีย์ โทรสาร หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการสื่อสารในปัจจุบันและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นที่นิยม โดยเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยกระบวนการระงับข้อพิพาทคดีการค้า ข้อ R-34 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“R-34 การแจ้งเตือนและส่งเอกสาร

(a) การส่งกระดาษ การแจ้งเตือน หรือการบวนการที่จำเป็นในการดำเนินการกระบวนการพิจารณาภายใต้ระเบียบฉบับนี้อาจทำได้โดยการส่งทางไปรษณีย์ไปยังภูมิลำเนาของคู่พิพาท

(b) สมาคมอนุญาโตตุลาการแห่งสหรัฐอเมริกา คณะอนุญาโตตุลาการ และคู่พิพาท อาจให้วิธีการส่งเอกสารด่วน หรือการส่งผ่านโทรสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) เพื่อแจ้งเตือนในสิ่งที่จำเป็น หากคู่พิพาทและคณะอนุญาโตตุลาการอาจตกลงกันให้ส่งการแจ้งเตือนผ่านอีเมลหรือวิธีการสื่อสารอื่นก็ได้”

3) การสืบพยานออนไลน์

การสืบพยานในกระบวนการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการไม่ได้มีการกำหนดวิธีการสืบพยานออนไลน์ แต่ได้กำหนดให้การแถลงปิดคดีสามารถทำได้โดยการประชุมทางโทรศัพท์หรือประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยกระบวนการระงับข้อพิพาทคดีการค้า ข้อ E-6 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“E-6 การดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารและการบวนการระงับข้อพิพาทผ่านการเสนอเอกสาร

เมื่อคู่พิพาทไม่มีการเรียกร้องค่าเสียหายที่มีมูลค่าเกิน 25,000 เหรียญสหรัฐ โดยไม่รวมดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมทนายความ และค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการ และคู่กรณียินยอม การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการอาจทำโดยพิจารณาจากเอกสารที่ยื่นต่ออนุญาโตตุลาการ เว้นแต่ในการที่คู่พิพาทร้องขอให้ทำการไต่สวนปากคำพยาน ในการพิจารณาคดีข้อพิพาทจากเอกสารคู่กรณีอาจส่งเอกสารได้โดยขั้นตอนดังต่อไปนี้

....

(d) ในการแถลงปิดคดีคณะอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดวันให้แต่ละฝ่ายทำคำร้อง หรือ โทศัพท์ครั้งสุดท้าย หรือประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้”

4) การทำคำชี้ขาดออนไลน์

คำชี้ขาดซึ่งเป็นผลของกระบวนการอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทนั้น เมื่อคณะอนุญาโตตุลาการได้ทำคำชี้ขาดขึ้นแล้วกระบวนการอนุญาโตตุลาการของสหรัฐอเมริกาได้เปิดกว้างให้สามารถจัดส่งคำชี้ขาดไปยังคู่พิพาทด้วยวิธีการส่งออนไลน์หรือวิธีการส่งทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เกี่ยวข้อง ดังปรากฏตามระเบียบว่าด้วยกระบวนการระงับข้อพิพาทคดีการค้า ข้อ R-49 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“R-49 การส่งคำชี้ขาดไปยังคู่พิพาท

คู่พิพาทอาจตกลงยอมรับการแจ้งเตือนและการส่งคำชี้ขาดหรือสำเนาที่ถูกต้องของคำชี้ขาดที่ส่งทางไปรษณีย์ไปยังคู่พิพาทหรือผู้แทนด้วยวิธีการส่งไปตามที่อยู่ การส่งส่วนบุคคล หรือบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือส่งคำชี้ขาดด้วยวิธีการอื่นตามกฎหมาย”

3.2.3 การส่งเสริมกฎหมายอนุญาโตตุลาการ

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีความล้ำหน้าทั้งทางเทคโนโลยีและระบบอนุญาโตตุลาการ สหรัฐอเมริกามีการจัดตั้ง American Arbitration Association (AAA) เป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแลอนุญาโตตุลาการในสหรัฐอเมริกาซึ่งรวมถึงการออกกฎระเบียบและให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสหรัฐอเมริกามีทั้งแบบดั้งเดิมและรูปแบบอนุญาโตตุลาการออนไลน์ซึ่งถูกเรียกว่า Online Dispute Resolution¹⁵ หรือ ODR

ในสหรัฐอเมริกามีสำนักงานทนายความจำนวนมากที่ขึ้นทะเบียนกับ AAA ให้บริการเป็นอนุญาโตตุลาการ โดยปัจจุบัน (พ.ศ.2562) มีจำนวนอนุญาโตตุลาการ 1,027 สำนักงาน¹⁶ ในจำนวนนี้มีบางสำนักงานได้พัฒนาระบบอนุญาโตตุลาการออนไลน์ให้บริการกับคู่พิพาททั่วไปโดยมีมาตรฐานตามที่สถาบัน International Council for Online Dispute Resolution (ICODR)¹⁷ ได้

¹⁵ Resolution Systems Institute. (2019). *Online Dispute Resolution*. (Online). Available: <https://www.aboutrsi.org/special-topics/online-dispute-resolution>. [2019, June 1].

¹⁶ American Arbitration Association. (2019). *AAA Mediators List*. (Online). Available: <https://www.aaamediation.org/find-mediator>. [2019, June 1].

¹⁷ International Council for Online Dispute Resolution. (2019). *About ICODR*. (Online). Available: <https://icodr.org/sample-page/>. [2019, June 1].

ประกาศไว้ และในปัจจุบันมีผู้ที่ขึ้นทะเบียนให้บริการอนุญาโตตุลาการออนไลน์ไว้จำนวน 85 สำนักงาน¹⁸ จาก 1,027 สำนักงาน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.3

นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังได้ออกมาตรการส่งเสริมอนุญาโตตุลาการออนไลน์ในหลายด้าน ดังต่อไปนี้

1) การออกกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

สหรัฐอเมริกาได้ออกพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ค.ศ.1925 (The Federal Arbitration Act 1925) ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปสำหรับการระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการ และออกระเบียบอนุญาโตตุลาการสำหรับหมวดหมู่ข้อพิพาทเพื่อให้สะดวกต่อการระงับข้อพิพาทที่มักเกิดขึ้น เช่น ระเบียบอนุญาโตตุลาการในอุตสาหกรรมก่อสร้าง (Construction Industry Arbitration Rules and Mediation Procedures) ระเบียบอนุญาโตตุลาการคดีแรงงาน (Labor Arbitration Rules) ระเบียบกระบวนการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (International Dispute Resolution Procedures) เป็นต้น¹⁹ และยังได้กำหนดมาตรฐานของอนุญาโตตุลาการออนไลน์ในสหรัฐอเมริกา (Online Dispute Resolution Standards) ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 9 ประการ²⁰ ได้แก่

- (1) ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย (Accessible)
- (2) มีความรับผิดชอบ (Accountable)
- (3) มีความรอบรู้ (Competent)
- (4) รักษาความลับ (Confidential)
- (5) ให้บริการอย่างเสมอภาค (Equal)
- (6) ให้ความยุติธรรมกับคู่พิพาท (Fair)
- (7) ปฏิบัติตามข้อกำหนด (Legal)
- (8) ปลอดภัย (Secure)
- (9) โปร่งใส (Transparent)

¹⁸ The National Center for Technology and Dispute Resolution. (2019). *Provider List*. Available: <http://odr.info/provider-list/>. [2019, June 1].

¹⁹ American Arbitration Association. (2019). *AAA court- and time-tested rules and procedures*. (Online). Available: <https://www.adr.org/Rules>. [2019, June 1].

²⁰ International Council for Online Dispute Resolution. (2019). *ICODR Standards*. (Online). Available: <https://icodr.org/standards/>. [2019, June 1].

2) การจัดตั้งหน่วยงานควบคุมดูแล

สหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลและบริหารจัดการทำให้ผู้ที่ต้องการทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีมาตรฐาน ได้แก่ American Arbitration Association (AAA) ทำหน้าที่ควบคุมดูแลอนุญาโตตุลาการทั้งหมด The International Council for Online Dispute Resolution (ICODR) ทำหน้าที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติของอนุญาโตตุลาการออนไลน์ในสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการควบคุมมาตรฐานจริยธรรมของอนุญาโตตุลาการออนไลน์ (Ethical Principles for ODR) อีกด้วย

3) การให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับประโยชน์ของอนุญาโตตุลาการออนไลน์

สหรัฐอเมริกาได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงขั้นตอนและข้อดีที่ได้จากการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการออนไลน์ การประชาสัมพันธ์ถึงสิทธิประโยชน์ในการลดต้นทุนในการระงับข้อพิพาทช่วยให้คู่พิพาทมีความรู้ความเข้าใจต่อการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการออนไลน์ที่ถูกต้องมากขึ้นส่งผลให้เกิดความมั่นใจและตัดสินใจใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการออนไลน์มากขึ้น นอกจากนี้การให้ความรู้ยังรวมไปถึงการให้ความรู้กับนักกฎหมาย ทนายความ และองค์กรคณะอนุญาโตตุลาการที่นำกระบวนการอนุญาโตตุลาการไปใช้ให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพอีกด้วย²¹

3.3 สาธารณรัฐประชาชนจีน

3.3.1 ความเป็นมา

สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ให้สัตยาบันแก่ New York Convention 1958 เมื่อวันที่ 22 มกราคม 1987 โดยกฎหมายลายลักษณ์อักษรหลักของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ใช้บังคับกับการอนุญาโตตุลาการ ได้แก่ Arbitration Law of the People's Republic of China 1994 (Arbitration Law) ที่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 1995 อันเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยสภาประชาชนแห่งชาติ (National People's Congress) และ Interpretation of the Supreme People's Court concerning Several Matters on Application of the Arbitration Law of the People's Republic of China 2006 (Supreme People's Court Interpretation) อันเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยศาลสูงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ศาลมักจะนำไปประกอบการตัดสินใจ รวมถึงสถาบันอนุญาโตตุลาการ

²¹ Resolution Systems Institute. (2019). *What Is Online Dispute Resolution?* (Online). Available: <https://www.aboutrsi.org/special-topics/online-dispute-resolution>. [2019, June 1].

ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ต่างยอมรับให้มีผลใช้บังคับได้ในลักษณะของ quasi-legislation²² หรือเป็นกฎหมายที่เกิดจากการใช้อำนาจกึ่งนิติบัญญัติของฝ่ายตุลาการ โดยเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นการตีความการใช้บังคับ Arbitration Law 1994

3.3.2 กฎหมายและข้อบังคับ

การบังคับใช้กฎหมายในการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะข้อพิพาททางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งบางครั้งมีคู่พิพาทอยู่ต่างประเทศนั้น นอกจากพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ค.ศ.1994 แล้วจะต้องนำประกาศระเบียบอนุญาโตตุลาการการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และระเบียบว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ด้วย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การยื่นคำเสนอข้อพิพาทและคำคัดค้านออนไลน์

ในการเริ่มต้นคดีในชั้นพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้น คู่พิพาทจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการมาตรา 4 และ 22 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“มาตรา 4 คู่กรณีอาจเสนอคำร้องให้ระงับข้อพิพาทด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการตามที่ได้ตกลงกันในสัญญาอนุญาโตตุลาการระหว่างคู่สัญญา เว้นแต่กรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ตกลงในสัญญาให้คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการปฏิเสธไม่รับพิจารณาข้อพิพาทนั้น”

“มาตรา 22 เพื่อที่จะเสนอระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจเสนอข้อพิพาทไปยังคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการพร้อมข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการและคำร้องพร้อมสำเนา”

นอกจากนี้ในส่วนของกระบวนการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ คู่พิพาทจะต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์ ข้อ 9 ซึ่งมีใจความว่า

“ข้อ 9 เว้นแต่คู่กรณีตกลงกันเป็นอย่างอื่นหรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ข้อมูลที่มีการยื่นหรือส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร การเตรียม หรือส่งข้อมูลดังกล่าว ต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับการแจ้งเตือน การร้องขอ การยื่นเอกสาร และอื่น ๆ ตามระเบียบนี้”

กระบวนการยื่นคำเสนอข้อพิพาทและคำคัดค้านต่อคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ คู่กรณีสามารถส่งได้ด้วยวิธีการออนไลน์ ด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร เป็นต้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการในการตกลงซื้อขายสินค้าหรือ

²² Zhu Weidong. (2010). “Determining the Validity of Arbitration Agreement in China: Towards a New Approach”. *Asian International Arbitration Journal*. Kluwer Law International. Vol. 6, Issue 1, p. 44-63.

บริการของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงกันผ่านวิธีการออนไลน์ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์กันในรูปแบบต่าง ๆ

2) การส่งบันทึกคำให้การพยานและพยานหลักฐานออนไลน์

ขั้นตอนการส่งบันทึกคำให้การพยานและพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้คณะอนุญาโตตุลาการ และคู่พิพาทเป็นอีกขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาระงับข้อพิพาทในชั้นของอนุญาโตตุลาการ แต่การที่คู่พิพาทไม่ยื่นคำคัดค้านก็ไม่ทำให้กระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการสะดุดไป โดยเป็นไปตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ มาตรา 25 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“มาตรา 25 เมื่อคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการได้รับคำร้องขอให้ระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการแล้ว ให้จัดส่งสำเนาระเบียบอนุญาโตตุลาการและเอกสารตามคำร้องขอของคู่พิพาท และจัดเตรียมสำเนาหนึ่งชุดส่งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง

เมื่อได้รับสำเนาคำร้องขอระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการแล้ว คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้คัดค้านจะต้องส่งคำคัดค้านให้คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการภายในระยะเวลาที่กำหนด การไม่ยื่นคำคัดค้านไม่กระทบถึงกระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการ”

ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์เปิดโอกาสให้คู่พิพาทสามารถส่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาได้ด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การส่งอีเมลล์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นี้คือรูปแบบการรับส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่นที่ไม่ใช่อีเมลล์แต่สามารถใช้รับส่งข้อมูลและเอกสารได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่นการส่งข้อมูลผ่านโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันสื่อสารออนไลน์ก็สามารถใช้ในการรับส่งข้อมูลโดยยืนยันตัวผู้ส่ง ผู้รับ และวันเวลาที่มีการรับส่งได้เช่นเดียวกับอีเมลล์ เป็นต้น ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์ ข้อ 9 ข้อ 12 และ ข้อ 13 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“ข้อ 9 เว้นแต่คู่พิพาทตกลงไว้เป็นอย่างอื่นหรือศาลมีคำสั่ง การส่งข้อมูลใด ๆ ทางอีเมลล์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร หรือวิธีการส่งอื่นใดต้องเป็นไปตามประกาศที่เกี่ยวข้อง”

“ข้อ 12 เอกสารใด ๆ ที่ส่งถึงผู้ยื่นข้อพิพาทหรือผู้คัดค้านจะต้องเป็นไปตามระเบียบนี้และดำเนินการส่งตามวิธีที่กำหนดวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีต่อไปนี้ตามสถานการณ์

- (1) ส่งผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถรับส่งข้อมูลได้
- (2) ส่งผ่านทางโทรสารที่มีผู้รับ
- (3) ส่งให้ไปรษณีย์จัดส่ง

(4) ส่งในลักษณะที่มีประสิทธิภาพอื่น ๆ”

“ข้อ 13 เว้นแต่คู่พิพาทตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นหรือศาลมีคำสั่ง การส่งเอกสารในชั้นอนุญาโตตุลาการจะถือว่าผู้รับได้รับเอกสารแล้วในกรณีต่อไปนี้

(1) ส่งทางระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ หากระบบคอมพิวเตอร์ของผู้รับโดยเฉพาะได้ยอมรับข้อมูลแล้ว หากส่งผ่านระบบที่ไม่ใช่ของผู้รับ โดยเฉพาะให้ถือว่าได้รับตั้งแต่วันที่ระบบแรกได้รับข้อมูล

(2) ส่งทางโทรสาร ถือว่าผู้รับได้รับตั้งแต่วันที่ซึ่งปรากฏในเอกสารการส่ง

(3) ส่งทางไปรษณีย์ ถือว่าผู้รับได้รับตั้งแต่วันที่ซึ่งปรากฏในแบบตอบรับ

(4) ส่งโดยวิธีอื่นที่มีประสิทธิภาพ ถือว่าผู้รับได้รับตั้งแต่วันที่ได้รับเอกสารนั้นจริง”

3) การสืบพยานออนไลน์

การสืบพยานของอนุญาโตตุลาการนั้น ได้กำหนดให้ใช้วิธีการรับฟังคำพูดด้วยวาจาของผู้ที่เป็นพยานในคดีข้อพิพาทในลักษณะของการไต่สวนต่อหน้าคณะอนุญาโตตุลาการ แต่ในคดีที่คู่กรณีเห็นว่าในคดีนั้นไม่จำเป็นต้องพิจารณาพยานบุคคลก็สามารถตกลงกันให้คณะอนุญาโตตุลาการพิจารณาและทำคำชี้ขาดจากพยานหลักฐานอื่นก็ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ มาตรา 39 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“มาตรา 39 การดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการอาจทำได้โดยการรับฟังจากการไต่สวนด้วยวาจา กรณีที่คู่พิพาทตกลงที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยไม่ต้องมีการไต่สวนคณะอนุญาโตตุลาการอาจทำคำชี้ขาดโดยพิจารณาจากคำร้อง คำโต้แย้ง และพยานหลักฐานอื่นประกอบก็ได้”

สำหรับกระบวนการอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์ได้เพิ่มเติมวิธีการในการพิจารณาพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ และการไต่สวนพยานบุคคลด้วยวิธีประชุมผ่านวิดีโอทางไกลเพื่อให้คู่พิพาทและพยานบุคคลของคู่พิพาทมีความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินกระบวนการพิจารณา อย่างไรก็ตามในการพิจารณาพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายนั้นระบียบว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์ได้วางหลักในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ไว้ด้วยว่าจะต้องพิจารณาการสร้าง การรับ การส่ง และการเก็บรักษาประกอบด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์ ข้อ 29 ข้อ 33 ข้อ 36 และ ข้อ 37 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“ข้อ 29 หลักฐานที่ส่งโดยคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจเป็นพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้าง รับ ส่ง หรือเก็บ โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ออปติคัล แม่เหล็ก หรือวิธีการอื่นอันคล้ายคลึงกัน

เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ควรพิจารณาปัจจัยดังต่อไปนี้

- (1) ความน่าเชื่อถือของวิธีการสร้าง จัดเก็บ หรือส่ง หลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์
- (2) ความน่าเชื่อถือของวิธีการเก็บรักษาความสมบูรณ์ของเนื้อหา
- (3) ความน่าเชื่อถือของวิธีการที่ใช้ระบุผู้ส่งข้อมูล
- (4) ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นอยู่กับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ มีความถูกต้องและความเชี่ยวชาญเช่นเดียวกับเอกสารที่ลงนามประทับตรา”

“ข้อ 33 ในกรณีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการจะนำรูปแบบการประชุมออนไลน์ของการประชุมผ่านวิดีโอบนเครือข่ายและการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์หรือคอมพิวเตอร์อื่น ๆ โดยตามความเหมาะสมของสถานการณ์”

“ข้อ 36 ในกรณีของการพิจารณาของศาลอนุญาโตตุลาการอาจรับฟังพยานด้วยวิธีการประชุมผ่านวิดีโอบนเครือข่าย หรือรับฟังพยานในลักษณะของการประชุมศาลตามปกติ หรือวิธีการอื่นที่เหมาะสมก็ได้”

“ข้อ 37 ศาลอนุญาโตตุลาการอาจใช้การประชุมผ่านวิดีโอออนไลน์และวิธีการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์หรือคอมพิวเตอร์อื่น ๆ ตามคำร้องขอของกลุ่มพิพาทหรือโดยความยินยอมของกลุ่มพิพาทเพื่อดำเนินการไต่ถามถ้อยคำออนไลน์ในระหว่างกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการได้”

4) การทำคำชี้ขาดออนไลน์

ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการอนุญาโตตุลาการ คือ การทำคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการซึ่งนอกจากจะต้องเป็นไปตามมติของคณะอนุญาโตตุลาการแล้วยังจะต้องถูกทำขึ้นเป็นเอกสารมีรายละเอียดปรากฏข้อเรียกร้อง ข้อเท็จจริง เหตุผล และผลของคำชี้ขาดแล้ว คำชี้ขาดจะต้องมีการลงลายมือชื่อและประทับตราอนุญาโตตุลาการด้วย ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ มาตรา 54 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า

“มาตรา 54 คำชี้ขาดต้องประกอบด้วยข้อเรียกร้อง ข้อเท็จจริง เหตุผลประกอบการพิจารณาผลของคำชี้ขาด หน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียม และวันที่ซึ่งได้ทำคำชี้ขาดนั้น ในกรณีที่คู่พิพาทตกลงว่าไม่ต้องการให้ปรากฏข้อเท็จจริง ข้อเรียกร้อง หรือเหตุผลประกอบก็สามารถทำได้ คำชี้ขาดนี้ต้องลงนามและประทับตราโดยคณะอนุญาโตตุลาการ สำหรับอนุญาโตตุลาการที่ไม่เห็นด้วยกับคำชี้ขาดอาจจะลงนามในคำชี้ขาดหรือไม่ก็ได้”

สำหรับกระบวนการอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์นั้นมิได้มีการระบุวิธีการทำคำชี้ขาดเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ มีเพียงแต่ระเบียบที่กล่าวถึงการส่งเอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการอนุญาโตตุลาการให้สามารถทำการส่งได้ด้วยวิธีออนไลน์ดังที่กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ ดังนั้น ใน

การทำคำชี้ขาดของกระบวนการอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์ยังคงต้องให้คณะอนุญาโตตุลาการ ทำคำชี้ขาดพร้อมลงรายชื่อและประทับตราเช่นเดียวกับกระบวนการอนุญาโตตุลาการทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยอนุญาโตตุลาการอิเล็กทรอนิกส์ ข้อ 39 ซึ่งมีความสำคัญว่า

“ข้อ 39 คำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุวันที่ของคำชี้ขาดและสถานที่ คณะอนุญาโตตุลาการลงนามพร้อมประทับตรา”

3.3.3 การส่งเสริมกฎหมายอนุญาโตตุลาการ

นอกจากการพัฒนาด้านกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้นแล้ว สาธารณรัฐประชาชนจีนยังได้มีการส่งเสริมการปฏิรูปอนุญาโตตุลาการ เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาอนุญาโตตุลาการในระยะยาว รัฐบาลจีนได้กำหนดแผนปฏิบัติการสำหรับการปฏิรูป และการพัฒนาตามเงื่อนไขของรัฐบาล โดยจัดตั้งคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (CIETAC: China International Economic and Trade Arbitration Commission) โดยมีอำนาจหน้าที่หลักในการควบคุมดูแลมาตรฐานของกระบวนการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในจีนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการออกระเบียบอนุญาโตตุลาการการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (Arbitration Rules of The China International Economic and Trade) ซึ่งได้มีการประกาศออกมาเมื่อปี ค.ศ.2000

ตัวอย่างสำคัญของมาตรการจัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมอนุญาโตตุลาการที่ประสบความสำเร็จ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการกวางโจว (CGAC: China Guangzhou Arbitration Commission) ในปี 1995 หลังจากมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ (Arbitration Law of the People's Republic of China, 1995) เมื่อ CGAC สามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพส่งผลให้มีการเพิ่มของจำนวนคดีที่เข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ โดยในปี ค.ศ.2018 ได้มีจำนวนคดีเพิ่มมากถึง 189,620 คดี คิดเป็นร้อยละ 35 ของจำนวนคดีอนุญาโตตุลาการทั้งหมดของจีน และถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีการระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มากที่สุดในประเทศ จำนวน 16,634 คดี

3.4 สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

3.4.1 ความเป็นมา

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) เป็นประเทศที่มีสภาพแวดล้อมเป็นทะเลทราย ไม่มีแหล่งน้ำ และการขาดแหล่งน้ำทำให้พื้นที่ไม่สามารถพัฒนาได้ ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 มีคนประมาณ 30,000 คนเคยอาศัยอยู่ที่นั่น รายได้ของพวกเขาขึ้นอยู่กับการค้าปลาและไข่มุก สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในปี ค.ศ.1950 โดยการค้นพบน้ำมันซึ่งหมายถึงเงิน และเงินนำไปสู่ข้อพิพาท ในปี ค.ศ. 1952 ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงสัมปทานน้ำมัน ระหว่าง Sheikh of Abu

Dhabi และ Petroleum Development Ltd ถูกอ้างถึงอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ในกรณีนี้ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เป็นฝ่ายแพ้ โดยคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการอังกฤษ ซึ่งไม่สนใจกฎหมายที่ใช้บังคับในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ในทำนองเดียวกันในปี ค.ศ.1950 และ ค.ศ.1960 คดีอนุญาโตตุลาการที่เกิดขึ้นจากการรวมชาติของสัมปทานน้ำมันก็หายไป เพราะสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์มองว่าอนุญาโตตุลาการมีอคติต่ออำนาจอาณานิคมและบริษัทน้ำมันขนาดใหญ่

อย่างไรก็ตาม จากจำนวนคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในช่วงปีค.ศ.1970 ถึง ค.ศ.1980 ค่อยๆ เรียกคืนความเชื่อมั่นของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ว่าอนุญาโตตุลาการอาจเป็นเทคนิคการระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมที่สุดสำหรับข้อพิพาทข้ามพรมแดน ในปี ค.ศ.1980 ICC กลายเป็นจุดสนใจสำหรับอนุญาโตตุลาการในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่จำนวนมากในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ รวมถึงการนำไปใช้ระงับข้อพิพาทคดีที่มีทุนทรัพย์สูงประเภทอื่นด้วย ในช่วงเวลานั้นการอนุญาโตตุลาการถูกใช้ระงับข้อพิพาทระหว่างชาวอาหรับกับชาวตะวันตกจำนวนมากและเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเติบโตของอนุญาโตตุลาการพาณิชย์ระหว่างประเทศ

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE: United Arab Emirates) ได้มีการปรับปรุงกฎหมายอนุญาโตตุลาการครั้งสำคัญเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2561 โดยกฎหมายฉบับนี้ใช้ชื่อว่า UAE – Federal Law No. 6 of 2018 on Arbitration เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติเดิมที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่ง UAE มาตรา 203 ถึง 218 (the UAE Civil Procedures Law No. 11 of 1992)²³ บทบัญญัติที่ปรับปรุงนี้ยังคงสอดคล้องกับกฎหมายต้นแบบแห่งสหประชาชาติ (UNCITRAL Model Law)

3.4.2 กฎหมายและข้อบังคับ

กฎหมายอนุญาโตตุลาการของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ได้รับการปรับปรุงที่สำคัญเกี่ยวกับการสนับสนุนกระบวนการอนุญาโตตุลาการออนไลน์ ได้แก่ บทบัญญัติเกี่ยวกับการทำสัญญาอนุญาโตตุลาการ (มาตรา 7) การส่งเอกสารแจ้งเตือนด้วยการส่งผ่านเทคโนโลยี (มาตรา 24) กระบวนการไต่สวนออนไลน์ (มาตรา 28) การเปิดให้ใช้ภาษาอื่นในการทำเอกสาร (มาตรา 29) การไต่สวนและดำเนินกระบวนการพิจารณาผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารแทนการปรากฏตัวทางกายภาพ (มาตรา 33) การไต่สวนพยานผู้เชี่ยวชาญทางไกล (มาตรา 35) และ การเปิดให้คณะอนุญาโตตุลาการที่อยู่ไกลกันสามารถทำคำชี้ขาดโดยวิธีประชุมทางไกล (มาตรา 41) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การทำสัญญาอนุญาโตตุลาการ

²³ Al Tamimi and Company. (2018). *Commentary on the UAE's New Arbitration Law*. (Online). Available: <https://www.tamimi.com/law-update-articles/commentary-on-the-uaes-new-arbitration-law/>. [2019, June 1].

รูปแบบสัญญาอนุญาโตตุลาการเป็นไปตามมาตรา 7²⁴ ซึ่งได้เปิดให้คู่พิพาททำสัญญาได้ทั้งในรูปแบบของเอกสารสัญญาและในรูปแบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล เช่น การแลกเปลี่ยนโทรสารที่ลงลายมือแต่ละฝั่ง รวมไปถึงการทำสัญญาในลักษณะของการสื่อสารทางข้อความอิเล็กทรอนิกส์ด้วย โดยในกฎหมายได้ใช้คำว่า “...other written means of communication or in the form of an electronic message...” ซึ่งเปิดกว้างให้คู่สัญญาสามารถตกลงในสัญญาได้โดยไม่ต้องพบหน้ากัน และสามารถใช่วิธีทางออนไลน์ในการทำสัญญาอนุญาโตตุลาการได้

2) การส่งบันทึกคำให้การพยานและพยานหลักฐาน

ในการส่งเอกสารและการแจ้งเตือนระหว่างพิจารณาในกระบวนการอนุญาโตตุลาการในสหรัฐอเมริกาหรือเม็กซิโกนั้นสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารรวมถึงการส่งออนไลน์ผ่านทางอีเมลล์ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 24 (b)²⁵ “... The communication is deemed to have been received on the day

²⁴ A Written Arbitration Agreement

Article (7)

1. An Arbitration Agreement shall be in writing; otherwise it shall be void.
2. An Arbitration Agreement shall be deemed to be in writing if:
 - (a) it is contained in a document signed by the Parties or in an exchange of correspondence or other written means of communication or in the form of an electronic message in accordance with the applicable rules of the State concerning electronic transactions.
 - (b) there is reference in a written contract to any model contract, international agreement, or any other document containing an arbitration clause and the reference is such as to make that clause part of the contract.
 - (c) It was made during the hearing of the dispute by the court competent to entertain it, in which case the court shall issue a decision confirming the Arbitration Agreement, leaving the Parties to commence the Arbitration at such place and time as shall be specified, under the rules governing its proceedings, while ruling the action void.
 - (d) It is included in written statements exchanged between the Parties during the arbitration proceedings or is acknowledged before the courts, where either party requests referral of the dispute to Arbitration and the other party does not challenge the request in its response.

²⁵ Notice

Article (24)

1. Unless otherwise agreed by the Parties, the provisions of this section shall apply as follows:
 - (a) ...
 - (b) The communication is deemed to have been received on the day it is so delivered in the manner described in this Law. Communication sent by fax or email shall be deemed to have been received when transmitted upon receipt of confirmation of error-free transmission. In all cases, communications shall be deemed effectively received when received or sent before 18:00 hrs in the country in which the communication is received; otherwise on the following day.
2. For the purposes of calculating time limits in accordance with this Law, a period of time shall start to run on the day following the date on which a notification or other communication is received. If the last day of the relevant period of time falls on an official holiday or a non-business day at the premises or place of business of the addressee, the period of time shall expire on the first

it is so delivered in the manner described in this Law. Communication sent by fax or email shall be deemed to have been received when transmitted upon receipt of confirmation of error-free transmission. ...” และด้วยการเปิดโอกาสให้คู่ความสามารถใช้วิธีการออนไลน์ในการส่งเอกสาร และการแจ้งเตือนต่าง ๆ ย่อมเป็นการส่งเสริมให้กระบวนการอนุญาโตตุลาการออนไลน์

3) สถานที่ดำเนินกระบวนการพิจารณา

สถานที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการออนไลน์เป็นประเด็นสำคัญที่จะส่งเสริมให้คู่พิพาทเลือกใช้การระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการเนื่องจากไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังสถานที่ทำการของคณะอนุญาโตตุลาการ โดยกฎหมายอนุญาโตตุลาการสำหรับเอมิเรตส์ มาตรา 28²⁶ วรรคสอง (b) “the parties may hold arbitration hearings with the Parties and deliberate by modern means of communication and electronic technology. The Arbitral Tribunal shall deliver or communicate the minutes of hearing to the Parties.” ได้ให้ทางเลือกคู่พิพาทที่จะเลือกดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการไต่สวนและรับฟังพยานหลักฐาน ตัวอย่าง ของเทคโนโลยีการสื่อสารดังกล่าว เช่น ระบบประชุมทางไกล (VDO Conference) เป็นต้น

4) วิธีการไต่สวนและดำเนินกระบวนการพิจารณา

การไต่สวนและดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการโดยทั่วไปจะต้องกระทำต่อหน้าคู่พิพาทและองค์คณะอนุญาโตตุลาการ แต่สำหรับกฎหมายอนุญาโตตุลาการสำหรับเอมิเรตส์ได้เปิดโอกาสให้คู่พิพาทดำเนินกระบวนการพิจารณาผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารแทนการปรากฏตัวทางกายภาพระหว่างการไต่สวนหรืออาจเรียกว่าเป็นการ “ไต่สวนออนไลน์” ได้ ทั้งนี้

following business day. Official holidays or non-business days occurring within such period are included in calculating the period of time.

²⁶ Place of Arbitration

Article (28)

1. The Parties are free to agree on the place of arbitration. Failing such agreement, the place of arbitration shall be determined by the Arbitral Tribunal having regard to the circumstances of the case, including the convenience of the Parties.

2. The Arbitral Tribunal may, unless otherwise agreed by the Parties:

(a) hold arbitration hearings at any place it considers appropriate to conduct any of the arbitral proceedings, while providing the Parties sufficient advance notice of the hearing.

(b) hold arbitration hearings with the Parties and deliberate by modern means of communication and electronic technology. The Arbitral Tribunal shall deliver or communicate the minutes of hearing to the Parties.

เป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 33²⁷ วรรคสาม “Hearings may be held through modern means of communication without the physical presence of the Parties at the hearing.” โดยการสื่อสารที่อาจใช้ในการโต้สวนจะมีลักษณะที่ทำให้พยานสามารถโต้ตอบกันได้ ในลักษณะของการประชุมทางไกล (Video Conference)

5) การทำคำชี้ขาดออนไลน์

ในการทำคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการออนไลน์นั้นจำเป็นต้องมีบทบัญญัติที่ให้คณะอนุญาโตตุลาการสามารถทำคำชี้ขาดกันได้แม้จะอยู่ห่างไกลกัน โดยกฎหมายอนุญาโตตุลาการสหรัฐอเมริกาได้รับบัญญัติให้อนุญาโตตุลาการแต่ละคนที่อยู่ไกลกันสามารถลงนามแล้วส่งต่อให้คนอื่นในคณะได้ ซึ่งเป็นไปตาม มาตรา 41²⁸ วรรคหก “... whether by all the members of the

²⁷ Hearings and Written Proceedings

Article (33)

1. Arbitral hearings shall be held in camera unless the Parties agree otherwise.
2. Subject to any contrary agreement by the Parties, the Arbitral Tribunal shall decide whether to hold oral hearings for the presentation of evidence or for oral argument, or whether the proceedings shall be conducted on the basis of documents and other materials. The Arbitral Tribunal shall hold such hearings at an appropriate stage of the proceedings, if so requested by a party.
3. Hearings may be held through modern means of communication without the physical presence of the Parties at the hearing.
4. The Arbitral Tribunal shall give the Parties sufficient advance notice, as determined by it on a case by case basis, of any hearings of the Arbitral Tribunal.
5. The Parties may, at their own expense, avail of experts and attorneys, whether lawyers or otherwise, to represent them before the Arbitral Tribunal. The Arbitral Tribunal may request from any party proof of the authority granted to its representative in such form as the Arbitral Tribunal shall specify.
6. A summary of the proceedings of each hearing conducted by the Arbitral Tribunal shall be recorded in minutes and a copy thereof shall be delivered to each of the Parties.
7. Unless otherwise agreed by the Parties, the hearing of witnesses, including experts, shall be conducted under the laws of the State.
8. The Arbitral Tribunal is afforded discretion to determine the rules of evidence to be followed and the admissibility, relevance or weight of evidence adduced by any of the Parties in relation to facts or expert opinion. The Arbitral Tribunal may also specify a time limit, method, and form for the exchange of such evidence between the Parties and a method for its submission to the Arbitral Tribunal.

²⁸ Form and Contents of Award

Article (41)

...

6. Unless otherwise agreed by the Parties, the arbitral award shall be deemed issued at the place of arbitration as determined in accordance with Article 28 of this Law, notwithstanding that it may have been signed by the members of the Arbitral Tribunal outside the place of arbitration, and irrespective of how the award was signed, whether by all the members of the Arbitral Tribunal at one sitting or separately by each member to whom the award was forwarded for signature, or by electronic means.

Arbitral Tribunal at one sitting or separately by each member to whom the award was forwarded for signature, or by electronic means.” ด้วยวิธีการนี้จึงทำให้คณะอนุญาโตตุลาการสามารถทำคำชี้ขาดออนไลน์ได้

3.4.3 การส่งเสริมกฎหมายอนุญาโตตุลาการ

นอกจากการพัฒนาด้านกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้นแล้ว สาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ยังได้มีการส่งเสริมอนุญาโตตุลาการ โดยการตั้งหน่วยงานกำกับดูแลและส่งเสริมอนุญาโตตุลาการ ได้แก่ การตั้งศูนย์อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศแห่งคูไบ (DIAC) ก่อตั้งขึ้นในปี 2537 ในฐานะ “ศูนย์เจรจาการค้าและการอนุญาโตตุลาการ” เป็นสถาบันอิสระที่ไม่แสวงหากำไร DIAC ซึ่งมีคณะอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศพยายามจัดหากลไกที่ยืดหยุ่นและเป็นธรรมในการแก้ไขและระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคและระดับสากล นอกจากนี้ DICA ยังได้ออกมาตรการส่งเสริมอนุญาโตตุลาการออนไลน์ในหลายด้านทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติอีกด้วย

ศูนย์อนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศนี้ได้เปิดให้อนุญาโตตุลาการสามารถใช้วิธีการระงับข้อพิพาทนอกเขตอำนาจ กล่าวคือในการพิจารณาระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการอาจจะใช้องค์คณะอนุญาโตตุลาการบางส่วนที่อยู่ต่างประเทศในการร่วมพิจารณาได้ ซึ่งถือว่าการอำนวยความสะดวกอย่างยิ่งให้กับผู้ที่เป็นอนุญาโตตุลาการและเปิดโอกาสให้คู่พิพาทสามารถเลือกผู้ที่เข้าใจปัญหาข้อพิพาทที่แท้จริงเข้ามาเป็นอนุญาโตตุลาการในคดี

3.5 สาธารณรัฐเกาหลี

3.5.1 ความเป็นมา

สาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea) หรือประเทศเกาหลีใต้ได้มีการพัฒนากฎหมายอนุญาโตตุลาการและมาตรการสนับสนุนการระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการมาโดยตลอด เริ่มต้นในปี ค.ศ.1966 สาธารณรัฐเกาหลีได้ออกพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ และจัดตั้งคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าเกาหลี (KCAB: Korean Commercial Arbitration Board) ต่อมาในปี ค.ศ.1973 สาธารณรัฐเกาหลีได้เข้าร่วมเป็นภาคีข้อตกลงนิวยอร์ก ค.ศ.1958 (New York Convention, 1958) ในปี ค.ศ.1999 ได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายต้นแบบเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ (1985 UNCITRAL Model Law of Arbitration)

7. Unless the Parties agree otherwise, the date of the award shall be taken to be the date on which it is signed by the Arbitrator or, where there is more than one Arbitrator, by the last of them.

จากนั้นได้มีการปรับปรุงกฎหมายอีกห้าครั้ง และครั้งล่าสุดในปี ค.ศ.2016 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายอีกครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงกฎหมายต้นแบบ (the 2006 revision of the UNCITRAL Model Law) ในด้านของข้อบังคับอนุญาโตตุลาการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นไปตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ค.ศ. 2016 (International Arbitration Rules, 2016)

3.5.2 กฎหมายและข้อบังคับ

การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในสาธารณรัฐเกาหลีเป็นไปตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ ค.ศ.2016 (Korea Arbitration Act, 2016) โดยกฎหมายฉบับนี้มีทั้งสิ้น 41 มาตรา โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1) การเกิดสัญญาอนุญาโตตุลาการ

กฎหมายฉบับนี้เปิดโอกาสให้คู่พิพาทสามารถทำสัญญาอนุญาโตตุลาการผ่านระบบการสื่อสารได้โดยไม่จำเป็นต้องลงลายมือชื่อในหนังสือสัญญา ซึ่งกระบวนการสื่อสารดังกล่าว เช่น แฟกซ์ เทลแกรม หรืออีเมล เป็นต้น ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 8(3)²⁹

2) การเสนอและส่งเอกสารออนไลน์

ในขั้นตอนการส่งเอกสารหรือการยื่นเอกสารในระหว่างกระบวนการอนุญาโตตุลาการนั้น คู่พิพาทสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการส่งหรือยื่นเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและพอใจคู่พิพาท ทั้งนี้เป็นไปตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ข้อ 4 วรรคหนึ่ง (b) ซึ่งระบุไว้ชัดเจนว่าการส่งเอกสารในกระบวนการอนุญาโตตุลาการสามารถส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ผ่านการส่งต่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์รวมถึงอีเมลและแฟกซ์ได้³⁰

3) การไต่สวนและสืบพยานออนไลน์

แม้กระบวนการอื่น ๆ คู่ความจะสามารถใช้กระบวนการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินการได้ แต่ในขั้นตอนการรับฟังคำให้การจากพยานนั้นสาธารณรัฐเกาหลีได้ให้ความสำคัญยิ่ง

²⁹ Article 8 (Forms of Arbitration Agreement) (3) In any of the following cases, a written arbitration agreement shall be deemed made:

1. Where terms and conditions of an arbitration agreement have been recorded, regardless of whether such agreement was made orally, by conduct, or by any other means;
2. Where parties' intentions communicated by telegram, telex, facsimile, electronic mail, or any other means of communication contain an arbitration agreement: Provided, That the cases where terms and conditions of such arbitration agreement are not verifiable shall be excluded herefrom;

³⁰ Article 4. Notification and Document Submission 1. (b) submitted by electronic means that provides a record of transmission, including e-mail and facsimile.

ที่จะต้องกระทำต่อหน้าคณะอนุญาโตตุลาการ เพื่อให้คู่พิพาทได้รับฟังและซักถามพยานดังกล่าวได้ ซึ่งการสืบพยานต่อหน้านี้จะทำให้คณะอนุญาโตตุลาการสามารถเห็นกริยาท่าทางได้ว่าค่าให้การของพยานปากนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด หรือคู่กรณีจะให้พยานเบิกความด้วยเอกสารก็ได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ มาตรา 25 ที่มีใจความว่าการเบิกความนั้น ถ้าคู่ความมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นจะต้องเบิกความด้วยการกล่าวถ้อยคำ³¹

3.5.3 การส่งเสริมกฎหมายอนุญาโตตุลาการ

นอกจากการพัฒนาด้านกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้นแล้ว เมื่อปลายปี ค.ศ.2016 สาธารณรัฐเกาหลีมีวิสัยทัศน์ที่จะส่งเสริมให้อนุญาโตตุลาการเป็นกลไกในการระงับข้อพิพาทในระบบอุตสาหกรรม และได้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรมอนุญาโตตุลาการ ค.ศ.2016 (Arbitration Industry Promotion Act, 2016)³² หลังจากสาธารณรัฐเกาหลีได้ดำเนินมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมอนุญาโตตุลาการอย่างจริงจัง ส่งผลให้เกิดการเติบโตของวงการอนุญาโตตุลาการและทำให้จำนวนข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ เห็นได้จากสถิติของคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าเกาหลี หรือ Korea Commercial Arbitration Board (KCAB) โดยในปี ค.ศ.2017 KCAB ได้รับข้อพิพาทรวม 385 เรื่อง โดยเป็นข้อพิพาทระหว่างประเทศ 78 เรื่อง ซึ่งจำนวนข้อพิพาทรวมเพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ.2010 ที่มีเพียง 316 เรื่อง คิดเป็นประมาณร้อยละ 20 และสำหรับคดีระหว่างประเทศมีการเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 จากปี ค.ศ.2010 ที่มีเพียง 52 เรื่อง³³

พระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรมอนุญาโตตุลาการ ค.ศ.2016 มาตรา 3³⁴ ได้กำหนดให้กระทรวงยุติธรรมดำเนินการออกแผนแม่บท (master plan) ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม

³¹ Article 25 (Hearings)

(1) Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral tribunal shall decide whether to hold oral hearings or whether the proceedings shall be only conducted on the basis of documents: Provided, That unless the parties have agreed that no hearings shall be held, the arbitral tribunal shall hold such hearings at an appropriate stage of the proceedings, if so requested by a party.

³² KCAB. (2019). *Development of Korean Arbitration Legal Framework*. (Online). Available:

<http://www.kcabinternational.or.kr/common/index.do?jpath=/contents/sub0403>. [2019, June 1].

³³ Law Business Research Ltd. (2019). *Is Korea on its way to become a new arbitration hub for Asia?* (Online). Available: <https://globalarbitrationreview.com/chapter/1193379/korea>. [2019, June 1].

³⁴ Article 3 (Establishment, etc. of Master Plan to Promote Arbitration Industry)

(1) The Minister of Justice shall establish and implement the master plan for promotion of arbitration industry every five years (hereinafter referred to as the “master plan”) including matters of the following subparagraphs for promoting the arbitration industry:

1. Matters concerning invigorating and attracting arbitration;
2. Matters concerning the installation and operation of facilities for dispute resolution;
3. Matters concerning the development of professional manpower for the arbitration;

อนุญาโตตุลาการทุก 5 ปี ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย 1. เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจอนุญาโตตุลาการ 2. เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการติดตั้งและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในการแก้ไขข้อพิพาท 3. เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคนเพื่อให้เป็นอนุญาโตตุลาการมืออาชีพ 4. เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการประชาสัมพันธ์สำหรับอนุญาโตตุลาการ 5. เรื่องที่จำเป็นสำหรับการสร้างสิ่งจำเป็นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมอนุญาโตตุลาการ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่านอกจากการส่งเสริมด้านกฎหมายแล้ว สาธารณรัฐเกาหลียังได้ให้การส่งเสริมอนุญาโตตุลาการด้วยการออกกฎหมายเพื่อยกระดับความสำคัญของการอนุญาโตตุลาการเป็นอุตสาหกรรมอนุญาโตตุลาการ ซึ่งมาตรการนี้ทำให้ระบบอนุญาโตตุลาการในสาธารณรัฐเกาหลีได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

4. Matters concerning research on and public relations for the arbitration;

5. Matters necessary for creating foundations for promoting the arbitration industry.